

i řada škol moravských. Univerzita schvalovala, nebo dokonce připravovala školní řády a zákony (řád Jana Hortensia z roku 1539, Jana Mathesia z roku 1551, zatecké školy z roku 1575, Matouše Kolína z Chotěřiny a zejména Petra Codicilla z Tulechova z roku 1586), regulovala organizaci školství, obsah a metody vyučování, metody výchovy i kázeňská pravidla, její profesori psali učebnice.¹¹ Příkladným Martina Bacháčka vydala roku 1598 pražská univerzita obecný řád školský, který byl následně v letech 1607 až 1609 zdokonalen ve spolupráci s Mikulášem Troilem (1571–1631) a Vavřincem Benediktem z Nedožier (1555–1615).¹²

Od roku 1618 byla pražská univerzita zcela ve službách protihabsburského odboje. Po prohrané bitvě na Bílé hoře roku 1619 sdílela osud poražených stavů. Rektor Jan Jesenius (1566–1621) skončil na popravišti, univerzité vítězný Ferdinand II. zakázal veškerou činnost. Zbylí karolinští mistři se marně snažili školu zachránit. Dne

10. listopadu 1622 byl vydán dekret, na jehož základě byla univerzita přinucena ukončit svoji činnost a Karolinum bylo předáno jezuitskému řádu, jehož akademie v Klementinu byla v roce 1616 povýšena na univerzitu.¹³ Roku 1638 císař Ferdinand III. Karolinum odebral jezuitům a obnovil právnické a lékařské studium, ovšem pod císařským protektorem. Roku 1654 došlo ke sloučení Klementina, Karolina a arcibiskupského semináře založeného Arnoštem Vojtěchem z Harrachu. Vysoké učení od té doby nese název Univerzita Karlo-Ferdinandova. Protestantské školství v českých zemích zaniklo.¹⁴

Obr. 5: Jan Jesenius, rektor pražské univerzity a jeden ze stavů popravených 21. června 1621 na Staroměstském náměstí v Praze

Samostatnou kapitolu školství 17. století tvoří **dílo Jana Amose Komenského** (1592–1670), posledního biskupa Jednoty bratrské a jednoho z největších českých myslitelů. Komenský si získal renomé především jako pedagog a autor mnoha spisů z tohoto oboru. Je považován za zakladatele moderní pedagogiky a vysloužil si přízvisko Učitel národů. V roce 1628 odešel do exilu do polského Lešna. V tomto městě vznikla velká část jeho děl z oblasti pedagogiky, například Česká didaktika.

13) Svatoš, Michal. *Pokusy o reformu a zánik karolinské akademie*. In: *Dějiny Univerzity Karlovy I.*, s. 288.

14) Štverák, *Stručné dějiny*, s. 84.